

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΡΗΤΙΚΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ

ΕΤΟΣ Α' ΑΡΙΘ. 7

ΧΑΝΙΑ
1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1924

Εισηγητής επί της θλής
ΜΑΝ. ΚΡΙΑΡΑΣ
Διαχειριστής
ΠΟΛ. ΚΑΛΩΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΥΣΗ ΜΑΡΜΑΡΗ: Χαμοί, Κύκνειο
ΑΡΤΕΜ. Φ. ΝΤΟΚΟΥ: Έρωσ ρεαλιστής
Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΑΗΣ: Τὸ ἀγάστημα
τοῦ Πατρὸς Γιώργη
Ν. Β. ΤΩΜΑΔΑΚΗΣ: Ἡ δάκρυα
Π. ΚΟΡΝΑΡΟΣ: Σὲν Γκιώνα

ΡΕΝΟΥ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ: Νυκτερινὸς πόθος
ΚΩΣΤΑ ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΝΑ: Δάκρυ ποῦ ἐπι-
τρέπεται
Μ. ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ: Ἡ Γερμανικὴ Μουσικὴ

— ΔΥΣΗ ΜΑΡΜΑΡΗ —

ΧΑΜΟΙ

Στὰ τζάμια τῶν παραθυριῶν
κλαίν' οἱ γεροντοκόρες
νειρόμενες τὰ χάρδια,

τῶν ἄγουρων παλληκαριῶν
σὲ μέρες ἀνθοφόρες
κι' ἀπ' τὰ ὑγρά λιβάδια

φθάνουν φωνοῦλες κριαριῶν,
τοῦ δειλινοῦ τις ὥρες
ποῦρχονται τὰ κοπάδια.

Στὰ πούπουλα τῶν ντιβανιῶν
κάθονται οἱ τουρκοκόρες
λυπητερές τὰ βράδια,

νά ἀκοῦνε τῶν χελιδониῶν
ποῦ φεύγουν γι' ἄλλες χώρες
τὰ γοερά τὰ ὀμάδια.

ΚΥΚΝΕΙΟ

Πάνου στάσπρα κρεββάτια
μεσ' τὸ νοσοκομεῖο,
χλωμιάζουν πλαγιασμένοι

ἄρρωστοι νέοι, μὲ μάτια
βαρύθαμπα, στὸ κρῦο
τῆς σάλας, ὅπου μπαίνει

σὰ μολυβιοῦ κομμάτια
σὰ θάνατου σημεῖο.
Κι' ἀκοῦνε τὴ θλιμμένη

βροχὴ στὰ σκαλοπάτια
στὸ μάρμαρο τὸ λεῖο,
νά σπάζει παγωμένη

σὰ καλπασμὸς ἀπὸ ἄτια
σὲ μακρυνὸ πεδίο . . .

ΑΡΤΕΜΙΣ. Φ. ΝΤΟΚΟΥ

ΕΡΩΣ ΠΕΛΙΣΤΗΣ

Τραβά σαν μαγνήτης ή παρηγορήτρα αγάπη τη γλυκειά άρχοντοπούλα και τον λεβέντη μοναχογιό του προύχοντα του ίδιου χωριού.

Είνε ώμορφο δειλινό γιορτή, ή ώρα που άρχόντισες και εργατικές ντυμένες γιορτινά γυρίζουν στα πλούσια σπήττα ή φτωχικά καλύβια των.

Τελευταία άπ' όλες άφου ξεχώρισε με κάποια πρόφασι από της συντροφισες διαβαίνει από το τελευταίο ληρόφυτο ή μελαχροινή άρχοντοπούλα με την κεντητή ποδιά της που την στολίζουν πλουμιστά πουλιά και τριανταφυλιές γλάστρες. Περπατεί χαρωπή και ξενοιαστη και την ακολουθά με παιγνιδιάρικα τρεξίματα το αγαπημένο της άρνι άχώριστος σύντροφος στη χαρά και στη σπάνια λύπη της. Ζευγάρι άπονήρευτο πόσα βάσανα χρυσωμένα της ζωής είνε άνίκανο να ίωη το άθωο μάτι σας! Και όμως είνε τόσο κοντά σας...

Τι ώμορφο που ήταν το ήλιοβασιλεμα το φθινοπωρινό εκείνο ράδυ με τα βαθυκόκκινα χρώματα άνακατωμένα μεο' στα σκοτεινά σύννεφα! Μα τι ώμορφο, που θα ήταν και άν δεν το στόλιζαν τα ώραια χρώματα, και άν τα χιόνια αντίφεγγιζαν κρύα και θλιβερά το πρώτο σκοτεινιασμα της ήμέρας. Τώρα που από την ψυχή της μελαχροινοπούλας ξεπεζούσε τώρα κάμποσους μήνες ή ώμορφιά και ή γλυκιά της βαθείας αγάπη, πλημμυρίζοντας άπ' την ψυχή όλα τα πρόσωπα και τα πράγματα τριγύρω.

Κύτταξε τους βασιλικούς και τες γαρουφαλιές στές αυλές του χωριού πως χαμογελούσαν και πόσο γλυκύτερα χύνουν τώρα τη μυρωδιά των γύρω. πώς του σκύλλου ή φωνή άντιλαλεί πιδό χαιδευτική και γεμάτη άφοσίωσι, πώς ή γειτόνισσες φαίνονται σαν όλο αγάπη και ειλικρίνεια, πώς το διπλανό ρυάκι κυλά τα νερά του μελωδικώτερα και πώς μια άπέραντη καλωσύνη απλώνεται γύρω στα βουνά, στα χωράφια, στα σπήττα και στα πρόσωπα, 'Αγαπώ ή άρχοντοπούλα και όλα γύρω της άντανακλούν την αγάπη, την καλωσύνη και την άφοσίωσι. 'Όλα φαίνονται τώρα καλά, γλυκά, ήμερα και αγαπητερά.

'Αλλαξε ή φύσις γύρω, άλλαξαν τα πρόσωπα ή μέσα στην έρωτευμένη ψυχή καθαρισμένη σαν κρυστάλλινος καθρέπτης άντανακλούν όλα πιδό άγνά, πιδό τέλεια;

'Όπου μιλήσει ο έρωτας σωπαίνει ο εγωϊσμός, σβύνεται ή εμπάθεια και εξατμίζεται ή μεγαλειότερη περηφάνεια και μιλεί ή καλωσύνη και ή συγκατάθεσι. Κολυμβήθρα ψυχική άπέραντη και αιώνια που θα ύπάρχει όσο και ή άνθρωπότης!

Και άραιώνει τα βήματά της ή πεντάροφανη μελαχροινή, γιατί κοντεύει να περάση από το ληρόφυτο του αγαπημένου καλληκαριού — το τελευταίο του χωριού — που θα την προσμένη άνυπόμονα, όπως κάθε δειλινό, σαν φύγουν οί εργατες για να κουβεντιάσουν μεσ' στη γλυκειά μοναξιά που τότε προστατεύει άπ' τη ζήλεια και την κακογλωσσιά των άλλων άν χωριανών.

Το άκανο καλληκαρί με το γλυκογάλανο βλέμμα του και τα χρυσά του τα μαλλιά, το απλό έως τώρα κι' άπονήρευτο

καρτερό την αγαπημένη του... μα... συλλογισμένος άπόψε κι' άνόρεξος.

Τι νάχη το λεβεντόπαιδο που του θολώνει τη σκέφι και σκεπάζει την εικόνα της αγαπημένης του, που άλλες φορές έφώτιζε σαν καταγαστήρα της ψυχής του τα τριόσθαθα κι' άντανακλούσε στα φωτερά μάτια του!; Ποιά βάσανη τύχη εξήλεψε την εύτυχιά που άκτινοβολούσε γύρω τους; Ποιός ξέρει!...

Το άγνό καλληκαρί που τα θυσίαζε όλα για την όρφανε μελαχροινούλα, που δεν λογάριζε ούτε ζέστη, ούτε κρύο, ούτε κούρασι και μόνο το χαμόγελο είχε στολίδι στα χείλη του και μια άπέραντη χαρά στα γαλανά μάτια του, είχε τώρα μια ταραγμένη και άνήσυχη έκφρασι, όταν σηκώθηκε από την πέτρα που καθότανε προσμένοντας το διάβα της.

—Καλώς τηνε

—Καλά νάσαι Μανώλη μου. Τι κάνεις; Με περίμενες πολλή ώρα! Μα ήθελα να ξεχωρίσω άπ' τες φιλενάδες μου!

—Δεν περιούζει Μαρία... 'Ηθελα να σε ιδώ από χτές...

—'Εχω και πολλά να σου πώ. Θέλεις να καθήσωμε λιγάκι;

—'Οχι κάλλιο να περπατούμε. Λέγε μου, είμαι άνυπόμονη να μάθω. Μα ποιός είναι εκείνος που έρχεται τον κατήφορο;

—Ξενοχωρίτης είναι' μη φοβάσαι.

—Λοιπόν λέγε μου, μ' έκανες Μανώλη μου ν' άνησυχώ... Γιατι είσαι έτσι χλωμός και ή φωνή σου αλλαγμένη;

—Ξέρεις Μαρία... με παντρεύουνε... και ήθελα να σε ιδώ να σου ζησήσω τη γνώμη σου... Και κείνος ο Κισσαμίτης, που άγόρασε το Τούγκικο μετόχι κοντά στον ποταμό μου πρότεινε να χαλάσω τα συμβόλαια με τον Παναγιώτη, να παρατήσω την φάμπρικα για να με κόρη, λείει στην περιουσία του. 'Εχει και μια κόρη 17 χρονών να μου τη δώση θα μου δίνη και 300 δραχμές το μήνα, θα μου κάμη και ρούχα... Μα εγώ δεν άπάντησα τίποτα, γιατί ήθελα... τη γνώμη σου.

'Ηταν άπότομο το ξεσκέπασμα της άληθινής ψυχής του Μανώλη και φοβερό του ρεαλισμού το χτύπημα. 'Η πεντάροφανη ζαλίστηκε... Τα δένδρα κατοακλουούσαν τον κατήφορο, το έδαφος έφευγε κάτω από τα πόδια της, τα ώμορφα κόκκινα σύννεφα έγειναν ματωμένα κοιμάτια από τη φτωχή της καρδιά, το μυαλό της έστρυφογύριζε βιαστικά σαν τροχός χωρίς τιούνι, χωρίς να προφθάνη να συναρμολογήση τίποτα από όσα βιαστικά κι' άνακατωμένα περνούσαν από το κεφάλι της! Τόσα ώμορφα λόγια, τόσες γλυκές σκέψεις, τόσα χρυσά όνειρα, τόση ψυχική άφοσίωσις άνακατωμένα μεσ' στα τρυφερά κι' άτέλειωτα βλέμματα, όλα αυτά διαλύθηκαν και 'νέκρωσαν μπροστά στο αιώνιον συμφέρον! 'Ηταν ψεύτικα λοιπόν όλα τα λόγια και τα δάκρυα του πόνου, όλες ή γλυκές της χθεσινής άκόμη ζωής των, που άντη χούσαν άκόμη άνάμεσα στ' άσημένα φύλλα των έληών και στα βαθυπράσινα κυπαρίσσια ή ήταν ο ρεαλισμός, ο σημερινός κυρίαρχος σε κάθε σκέφι και ο σκληρός ρυθμιστής σε κάθε αίσθημα, που έθροιάμβευε;

Και ή περήφανη χωριατοπούλα μεσ' στο άπότομο χτύπημα που πλήγωσε βαθεία την άγνή της καρδούλα και μεσ' στο σκοτάδι της ζωής, που έπεφτε ξάφνου γύρω της ένα μόνο κατώρθωσε να σώση από τη θολωμένη τη στιγμή εκείνη, συνειδησι την αξιοπρέπεια και με φωνή πνιγμένη στα μυστικά της ψυχής δάκρυα, αλλά που προσπάθησε να την κάμη σταθερή και έντονη, είπε...

—Κάμε. Μανώλη, ό,τι βλέπεις πως είναι συμφέρο Δέν έχω καμιά άπάντησι...

Καὶ σβύστηκαν τὰ λόγια μὲ ἓνα πικρόχολο γέλιο, σφραγίδα αἰώνια τῆς ζωῆς μας.

Ὡ! ἀνθρώπινη τραγωδία, πόσες μορφές ἀτελείωτες εἰς ποικίλαν παρουσιάσεις στὴν καθημερινὴ ἐκτύλιξι τῆς ζωῆς καὶ πόσον ἀπατημένοι φανερώνονται ἐκεῖνοι ποὺ πιστεύουν πὼς σὲ γνώρισαν ἀρκετά!

Τὸ συμφέρον καὶ ὁ ὑπολογισμὸς θὰ εἶναι αἰωνίως ἡ κινητήριος δύναμις τῆς ζωῆς, ὁ ρεαλισμὸς τὸ δυνατώτερον σύμβολον καὶ ἀλλοίμονον σ' ἐκείνους ποὺ δὲν ἐθεοποίησαν τὴν ὕλην εἰς οἰανδήποτε μορφήν της. Αὐτοὶ θὰ εἶναι οἱ αἰώνιοι χρεωκόποι τῆς ζωῆς ποὺ τὴν πληρώνουν ἀνεξόφλητα μὲ τῆς εὐαισθησίας τὸ καταργημένο σήμερον νόμισμα.

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΔΗ

ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ

ΤΟΥ

ΠΑΠΑ ΓΙΩΡΓΗ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Ἄλλ' εἶχε ὅλα τὰ μέσα νὰ τοῦ φέρῃ τόσα ἐμπόδια καὶ προσκόμματα στὴν ὑπηρεσία του, ὥστε ν' ἀναγκαστῆ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Κόνιτσα! Τὸ εὐκολώτερον, ἀκόμα μπορούσε καὶ νὰ τὸν κατηγορήσῃ στὸ Ὑπουργεῖο ὅτι εἶναι συνεννοημένος μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ μὲ τὸ Ἑλληνικὸ Κομιτάτο, καὶ τότε ἀλλοίμονό του!

Αὐτὴ ἡ κατάσταση βάσταξε κάμποσους μῆνες, πῶ-βλεπε ὁ Παπᾶ—Γιώργης τὸ ψωμοκάρβελλο ἀπὸ μακρὰ καὶ τοῦ φαίνονταν ὡς χαμένη κα' ἀφραστὴ εὐτυχία, ὅταν, θεία οικονομία, μετατέθηκε ὁ Μητροπολίτης τῆς Κόνιτσας στὴν Ἀνατολή, κα' ἔρχονταν νέος Μητροπολίτης!

Ὡς φωτεινὴ ἀχτίνα ἐλπίδας ἔλαμψε ἡ εἶδηση αὐτὴ μέσα στὸ σκοτάδι τῆς ἀπελπισίας, ποὺ βρισκονταν ὁ Παπᾶ—Γιώργης. Ἄλλ' ἂν εἶχε κα' ὁ νέος Μητροπολίτης τὴν ἴδια ἀντίληψη τοῦ παλιοῦ, τότε τί θὰ γέγονταν; Τότε δὲν θὰ τῶμενε ἄλλο, παρὰ νὰ πέσῃ στὸ ποτάμι, ποὺ διάβαινε μπροστὰ ἀπὸ τὴν Κόνιτσα, καὶ νὰ πνιγῆ!

Προσπαθοῦσε νὰ δικαιολογήσῃ τὴν καταδίκη του ἀπὸ μέρος τοῦ Μητροπολίτη, καὶ δὲν μπορούσε νὰ παραδεχτῆ ὅτι εἶταν φταίχτης. Καταδικάστηκε, γιατί διάβαζε εὐκὲς καὶ παράκλησες στὰ τουρκόσπιτα, ἀλλ' αὐτὸ ὕψανε τὸ γόητρο τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ταπεινῶνε τὸ Τζαμί καὶ στὴν συνείδηση τῶν Τούρκων καὶ στὴν συνείδηση τῶν Χριστιανῶν! Τὸ ἀντίθετο θὰ εἶταν κακό, ἂν τὸν προσκαλοῦσαν οἱ Τούρκοι γὰ διαβάση καὶ δὲν πήγαινε, ἢ ἂν δέχονταν στὸ σπίτι του Χότζα, νὰ τοῦ διαβάσῃ Τούρκικες εὐκὲς! Τὰ δι-αβάσματα πῶκανε αὐτός, δὲν εἶχαν ὡς σκοπὸ νὰ κάνουν τοὺς Χριστιανούς Τούρκους, ἀλλὰ τοὺς Τούρκους Χριστιανούς!

Καὶ τὸ κάτω—κάτω, δὲν ἐπιζητοῦσε αὐτὸς νὰ πηγαίῃ νὰ διαβάσῃ στὰ τουρκικά σπιτία, ἀλλὰ προσκαλῶνταν, κα' ἂν ἄρῶνταν, δούλευε κα' ἡ βία τῆς μαχαίρας! Οἱ Τούρκοι πρόφραξαν στὸ ἔλεος τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, κα' ὄχι τῆς Τούρκικης! Καὶ συναρμολογῶντας ὅλα τὰ ὑπέροκα καὶ τὰ κατὰ, ἤλπιζε ὅτι ὁ νέος Μητροπολίτης δὲν θὰ τοῦ εἴδρισκε φταίξιμο, ἢ τοῦλάχιστον θὰ τὸν λυπῶνταν καὶ θὰ τοῦ ἔδινε τὸ πετραχῆλι του, καὶ τὴν ἐνορία του.

Ὑστερα ἀπὸ κάμποσες μέρες μαθεύτηκε τηλεγραφικῶς ὅτι ὁ νέος Μητροπολίτης εἶχε φτάσει στὰ Γιάννινα καὶ τὸ ἐρχόμενο Σάββατο θὰ εἶταν στὴν Κόνιτσα.

Μιὰ ζέστη καὶ μιὰ κρύο τούρθε τοῦ Παπᾶ—Γιώργη ἡ εἶδηση τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ Μητροπολίτη. Ἦθελε νὰ ροῦσε ἀκόμα γιὰ νᾶχῃ τὸν καιρὸ νὰ σκεφτῆ καλύτερα πὼς ἔπρεπε ν' ἀπολογηθῆ καλύτερα. Ἄλλ' ἀφοῦ, οὔτως ἢ ἄλλως ἄρχονταν ὁ Μητροπολίτης τὸ Σάββατο, καλῶς νᾶρχονταν!

Τέλος ἔφτασε ὁ Μητροπολίτης τὸ Σάββατο στὴν Κόνιτσα, μὲ τουρκικὴ συνοδεία τριῶν—τεσσάρων χωροφυλάκων ἀπὸ τὰ Γιάννινα, κατὰ τὰ συνηθισμένα. Ὅλος ὁ Χριστιανὸς λαὸς τῆς Κόνιτσας καὶ τῶν περιχώρων μὲ τὸν πρωτοσύγκελλο καὶ τοὺς παπᾶδες καὶ τὸν ἱστορικὸ Ντόβα ἐπὶ κεφαλῆς τὸν δέχτηκε μισὴ ὥρα μακρὰ ἀπὸ τὴν χώρα. Παρακολούθησε ἀπὸ ἔξω καὶ κα' ὁ Παπᾶ—Γιώργης τὴν Μητροπολιτικὴν ὑποδοχὴ, σὺν «ἀποδιοσμκαῖος τράγος», φοβούμενος μὴν τοῦ γίνῃ κάμμι ἀποδοκιμασία, κα' εἶταν σὺν νὰ πῆγε καὶ σὺν νὰ μὴν πῆγε στὴν ὑποδοχὴ.

Ὑστερα ἀπὸ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Μητροπολίτη στὴν Κόνιτσα, πρόβαλλε τὸ σπουδαιότερον ζήτημα στὸν Παπᾶ—Γιώργη, τὸ νὰ παρουσιαστῆ στὸν Μητροπολίτη. Συλλογιῶνταν πὼς νὰ παρουσιαστῆ καὶ τί νὰ πῆ καὶ πάλι δειλιάζε. Τὴν μιὰ στιγμή ἀπεφάσισε νὰ παρουσιαστῆ σήμερον, καὶ τὴν ἄλλη τὸ ἀνέβαλλε γι' αὔριον. Αὐτὴ ἡ διβουλιὰ βάσταξε ἀπάνω—κάτω δυὸ βδομάδες καὶ θὰ βαστοῦσε ποῖος ἐξέρι πόσο, ἂν μιὰ μέσα δὲν ἐπέβαλλε στὸν ἑαυτὸ του νὰ πάγῃ, καὶ γιὰ νὰ μὴ τὸ ἀναβάλῃ πάλι, σὺν πρῖν, ὥρα-στηκε στὴν ἱερωσύνη του καὶ στὸ πετραχῆλι του νὰ πᾶ! Κα' ἔτσι μιὰ καὶ δυὸ καὶ στὴν Μητρόπολη! Ἦ τοῦ ὕψους ἢ τοῦ βάθους! Παρασιαστήκε στὸν Μητροπολίτη, τῶκανε τὴν ἀπαιτούμενη μετάνοια μὲ γονυκλισία, καὶ τοῦ φίλησε τὸ χέρι.

—Ποῖός εἶσαι ἐσύ, παπᾶ μου;

Τὸν ρώτησε ὁ Μητροπολίτης μὲ ὕψος πατρικό, ποῦ δὲν ὅμοιαζε καθόλου μὲ τὸ συνηθισμένο τῶν δεσποτάδων.

—Ἐγὼ εἶμαι ὁ Παπᾶ—Γιώργης . . . Ἀπάντησε ὁ Παπᾶς.

—Ποῖός Παπᾶ—Γιώργης; (Ξαναρώτησε ὁ Μητροπολίτης). Δὲν σὲ γνωρίζω. Ποῦθε εἶσαι;

—Ἀπ' ἔδω μέσα . . .

—Καὶ ποῦ ἐφημερεύεις;

—Ἐφημέρευα, δὲν ἐφημερεύω πλεῖα . . .

—Καὶ γιατί;

—Γιατί μ' εἶχε κάνει ἀργὸ ὁ Μητροπολίτης ἀπὸ κάθε

ιεροπραξία . . .

—Καὶ γιατί ; Ἐκανες κανένα μεγάλο ἁμάρτημα, ὥστε νὰ σὲ κἀνὴ ἀργὸ ὁ Μητροπολίτης ;

—Πέ μου τί ἁμάρτημα ἔκανες, κι' ἂν δὲν εἶναι πολὺ μεγάλο, κι' ἂν δὲν ἀντιβαίνει στοὺς κανόνες τῆς ἱερωσύνης καὶ τῆς θρησκείας μας, θὰ σοῦ φανῶ ἐπιεικῆς, ἂν δείξεις μετάνοια . . .

—Τὸ ἁμάρτημά μου, Σεβασμιώτατε, (ἀποκρίθηκε ὁ Παπᾶ—Γιώργης) μεγάλο ἢ μικρό, εἶναι ὅτι προσκαλοῦμαι ἀπὸ διάφορα τουρκόσπιτα ἐδῶ μέσα, ὅταν εἶχαν κἀνέναν ἄρρωστο, καὶ τοὺς διάβαζα εὐκῆς καὶ παρακλήσεις γιὰ νὰ γένη καλά . . .

—Αὐτό, Δεσπότη μου, εἶταν παλιὰ συνήθεια ἐδῶ πέρα . . . Ὅλοι οἱ παπᾶδες διάβαζαν στὰ τουρκόσπιτα, καὶ δὲν εἶναι παρὰ λίγος καιρὸς, ποῦμας τὸ ἀπαγόρευε ὁ Μητροπολίτης. Κιμὶ μήπως ἤθελα νὰ πάω ; Μ' ἔπαιρναν διὰ τῆς βίας . . . μὲ μιὰ τέτοια μαχαίρα στὸ χέρι !

Κι' ἔκανε σχετικὴ χειρονομία γιὰ νὰ δείξῃ τὸ μέγεθος τῆς μαχαίρας.

| Αὐτὸ εἶναι, παπᾶ μου, τὸ ἁμάρτημά σου, ποῦ σ' ἔκανε ἀργὸ ὁ Μητροπολίτης ;

—Αὐτό, Δεσπότη μου . . .

—Στὴν ἱερωσύνη σου αὐτὸ εἶναι ;

—Στὴν ἱερωσύνη μου καὶ στὸ πετραχήλι μου, Δεσπότη μου !

—Ἀπὸ σήμερα (τοῦ εἶπε ὁ Μητροπολίτης συγκινημένος ἀπὸ τὴν παλιὰ συνήθεια τῶν Τούρκων τῆς Κόνιτσας νὰ προσκαλοῦν παπᾶδες στὰ σπίτια τους γιὰ νὰ τοὺς διαβάξουν ὅταν ἄρρωσταίνουν, ποῦ μάθαινε γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὸν καταδικασμένον Παπᾶ—Γιώργη . . .) ἀπὸ σήμερα εἶσαι ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὴν ἀδικη τιμωρία σου ! Πάρε τὸ πετραχήλι σου, διάβαζε εὐκῆς καὶ παρακλήσεις ὅσες μπορέσης στὰ τουρκικά σπίτια, καὶ τὴν ἐρχομένη Κυριακὴ θὰ λειτουργήσῃς μαζῇ μου στὴν Μητρόπολη !

Ὁ Παπᾶ—Γιώργης μπῆκε σύννεφο καὶ βγῆκε κεραυνὸς ἀπὸ τὴν Μητρόπολη ! Δὲν περπατοῦσε . . . Φουρτουλοῦσε ἀπὸ τὴν χαρὰ του κι' ἀπὸ τὴν δόξα του καὶ δὲν περπατοῦσε στὴ γῆ !

Τὸ βράδυ ὁ Μητροπολίτης προσκάλεσε ὅλους τοὺς Παπᾶδες τῆς Κόνιτσας καὶ τοὺς διέταξε ρητῶς ὅτι θᾶκανε ἀργὸ «πάσης ἱεροπραξίας» ἐκεῖνον τὸν παπᾶ, ποῦ θ' ἀρνιῶνταν νὰ διαβάσῃ στὰ τουρκόσπιτα εὐκῆς καὶ παρακλήσεις !

Νάξος 18 Σεπτεμβρίου 1918

ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

ΣΤΗ ΜΑΜΑ ΜΟΥ

≡ ΣΤΑ ΔΑΚΡΥΑ ≡

I

Νεκροταφεῖο ! Βουβαμένη φύσι
ὦ' κυπαρίσσια, κάτω σας ἀπ' τὸ πρῶτ'
ὡς τὴν δόλολαμπρη μάγισσα δύσι
σᾶς γλυκοσβήνει μιὰ πνοή.

Μητέρα δύστηχη τὸ μοναχὸ τῆς
σὲ τάφον ἔχει χάμον' στὴ γῆ
τὸ ἄγγελουδί τῆς, τὸ ὄρφανό τῆς
κλαίει τὰ μάτια τῆς βρούσε, πηγῆ

Κι' ὁ ἥλιος' κεῖ θὲ νὰ τὴν εἶδῃ
νὰ κλαίῃ τὸ ἄμοιρο παιδί τῆς
κι' μέρα, καὶ ἡ νύχτα φεύγει,
μὰ τὴν ἀφήνει μοναχὴ τῆς.

Ἀπὸ τὰ δάκρυα, χόρτο, λουλουδι
φύτρωσε καὶ στὸ μνήμα ἐκεῖνο,
ὅπου κοιμᾶται τὸ ἄγγελουδί
καὶ κλαίει ἡ μάννα του τὸ κρῖνο.

II

Ἄχ ! εἶναι βράδυ, εἶναι σκοτάδι
γυρίζει ἡ μάννα δλόφωτα βλέπει
τί ; τὸ παιδί τῆς μὲ τ' ἄγγελουδία
μὰ δίχως ἄσματα δίχως τραγουδία.

Κρατοῦσ' ἀπὸν' ἀπ' τὸ κεφάλι μὲ τὰ χέρια
λαγῆνι κρύταλλο, γεμάτο ὄλο
νερὸ μὴ' ν' ἔτρεχεν ἀπ' τ' ἀστέρια :
μὴ' δοῦσον ἀπὸ τὸν οὐράνιο θόλο ;

—Μητέρα, λέει, βλέπεις τί κάνεις
δάκρυα σου μέσα εἶναι γεμάτο
κι' ἀκόμα κλαίεις ; ξεχειλίζει,
πέφτει, μὲ βρέχει ἀπὸ πάνω ὡς κάτω

Καὶ τὸ κεφάλι μου, σὰ στεφάνι
κρατῶ μαρτυρικὸ λαγῆνι
μὴν κλαῖς τὸν ἄνθρωπο σὰν πεθάνῃ
γιατὶ τὸ δάκρυ σου δὲν τὸν ἀφήνει

νὰ ἡσυχάσῃ, μόνο τὸν βρέχει.

Ἀπολιθώθηκε κι' εἶπ' ἡ μητέρα

—Ἀμετρὴ ἀγάπη ἡ ψυχὴ μουσ' ἔχει
δὲν ξανακλαίω νύχτα, οὔτε μέρα,

III

Ἔρχεται νύχτα, προσβάλλει ἡ ἡμέρα
τὸ θεῖο ἡ ἀγάπη θυμᾶται κα' λέει
Λυπᾶται ἡ δύστηχη ἡ μητέρα,
μὰ γιὰ τὴν κόρη τῆς δὲν ξανακλαίει.

1924

N. B. ΤΩΜΑΔΑΚΗΣ

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

*Ετησία συνδρομή Δρ. 25
*Εξάμηνη > > 12.50

*Επιστολές, και βιβλία πρέπει
να στέλνονται: ΜΑΝΩΛΗΝ ΚΡΙΑΡΑΝ
Συμβολαιογραφείο Γλάφυ Χανιά

Οι συνδρομές φέο διαχειριστή
Πολ. Κεζλδῆ, οδός Κήπου. — Χανιά

Π. ΚΟΡΝΑΡΟΥ

ΣΤΟΝ ΓΚΙΩΝΑ

Στις 29^α Αύγουστου
έρχεται ο ρίγος με τὴν γυνίος του.

Είναι οί τελευταίες του Αύγουστου, του μήνα τῶν ἐτη-
σίων ἀνέμων, πού τους λένε οί χωρικοί με ἕνα ιδιαίτερο ὀ-
νομα δρίμες.

Πρό πολλοῦ ἔχει γυρίσει κάθε χωρικός ἀπό τὸ πνη-
γυρι τῆς Χρυσοσκλίτισσας καί τώρα πάλι τὸν βλέπομε
νά ἐτοιμάζεται γιά κάποιον ἄλλο πνηγυρι, πιδ ὥρατο ὡς
φαίνεται, ἀλλά πιδ ἐπικίνδονο, ὄχι γιά τὸν δρόμο, ἀλλά
γιά τὸ κρύο, πού πιάνει τὴν νύκτα.

— Ἐτοιμάζεμαι, συντέκνισα, γιά τὸν Γκιῶνα με τὸν
ἀντρα μου. Εἴμαστε τεμένοι ἀπό πρόπερου πού μας ἐπίασε
ρίγος.

— Αἱ κηλό ταξίειδι λοιπόν καί βοήθειά σας ἢ χάρη τοῦ
Ἁγίου Ἰωάννου. Καί πότε θά ξεκινήσετε;

— Αὔριο τὸ πρωί, ἂν θέλῃ ὁ Θεός.

Δυὸ γειτόνισσας κάνουν αὐτὴν τὴν κουδέντα στό σπίτι
τῆς μιάς ἀπέξω.

Θεοφοβούμενες κυράδες χωρικές. Ἁγνές ψυχές καί ἀ-
φιερωμένες στον Θεό. Μόλις αρρωστήσουν πρῶτα θά ζητή-
σουν τὴν θεϊαν χάρη κι ἐπειτα τὴν ἀνθρώπινη.

Κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς τοῦ ριγολόγου, πραγματικῶς
πολλὰ ἀρρώσεταιι περκτηροῦνται καί διῆ αὐτὸ τὸ φοβερὸ
κακὸ, ὁ ρίγος. Ἡ ἀπικισιώτερη ἀσθένεια: στήν ἀρχὴ-ἀρχὴ
ἕνα φοβερὸ κρύο διαπερνᾷ τὰ μέλη σου, τὰ δόντια σου πι-
ζουν ἀληθινὸ πεντοζάλι καί, μ' ὄλα τὰ ροῦχα πού σοῦ ρί-
ζουν ἀπάνω, ἐσύ τουργουρίζεις ἄγρια. Σάρνου θά σέ γυ-
ρίσῃ σέ μιά ζέστη φοβερή, πού θά ἀνάβουν τὰ ροῦχα σου.
Εἰς τὸ φοβερὸ αὐτὸ φτάς-μο, ὄλες οί κηθούσες τάσσονται
εἰς τὸν Γκιῶνα νά γιάνουν καί γυμνῶν γυμνῶν ἔχουν πίστη.
Σέρουν τὴν ρήσιν, τοῦ Χριστοῦ: Ἡ πίστις σου σέσωκῆ σε.

Μαζὶ με τοὺς πάμπολλους τεμένους ἡμῶν ἕνας καί
ἐγὼ καί θά πῆγαίνα στήν ἐκκλησία τῆς χάρης Του γιά
πρῶτη φορά. Ἡμῶν 13 χρονῶν. Τὰ θυμάμαι τὰ πράγματτα

PENNY MARGARITH

ΝΥΧΤΕΡΙΝΟΣ ΠΟΘΟΣ

*Αγάλια τὰ φτερούγια τῆς ἀπλώνει ἢ μαύρη νύκτα,
κλείνοντας μέσα στρογγυλά τὴν κουρασμένη πλάση
κ' ἐκείνη πάλι ἤρεμα στή μαύρη τῆς ἀγκάλῃ
γέρνει νά ξαποστάσῃ.

*Ανάμεσα στά σύγνεφα πού τὸ περικυκλῶνουν
κυλόντας ἰσορότατο τὸ στρογγυλὸ φεγγάρι
με ἕνα, λές, ὀλόχρυσο στεφάνι τὰ στολίζει
ἀπ' τὴ δική του χάρη.

Καί μιὰ χουσιῆ ἀχτίδα του περνώντας ἀπ' τὰ νέφη
χουσιζόντας τὰ ἔρχεται γλυκειά καί ἀπαλή
καί νοιώθω εἰς τὸ μέτωπο πάνω νά μ' ἀπιθῶνῃ
ἕνα γλυκὸ φιλί.

Οἱ καλαμιές οἱ λυγροές γέρνουν τὸ σῶμα κάτω
ἀπ' τ' ἀγεράκι πούρχεται μακρονάθε με χαρὰ
καί ψιθυρίζουν μυστικὰ στό φειδωτὸ ποτάμι
λογάκια τρυφερά.

Καί πάρα κεί ἀπάνεμη καί ἤσυχη λιμουόλα
μέσα στήν ἤρεμη νυχτιὰ τὸν πόθο μου θυμίζει,
πού μέσα στά γαλήνια τῆς, τὰ σκοτεινὰ νερά
τ' ἀστέρια καθρεφτίζει.

Πῶς θάθελε κ' ἐμεῖ ἢ φτωχὴ ψυχὴ μου μιὰ στιγμή
μέσ' στά γαλάζια βάθη τῆς καί νά καθρεφτίσῃ,
πόσο πολὺ θά αισθανθῇ κάποια χαρὰ ἀνείκωτη
πόσο θά λαχταρίσῃ.

Θαυμάσια με τὸ τάλαντο τῆς παιδικῆς μνήμης, πού ὡς
γνωστὸν ἐντυπώνεται καί τὴν πλὴθ ἐλάχιστη λεπτομέρεια.

Τίποτα δὲν ἐτοίμασα, ἐπειδὴ θά πῆγαίνα με τοὺς συγ-
γενεῖς τῆς μητέρας μου: τὸν ἀδελφὸ τῆς με τὴν γυνίκα του,
τὴν ἀδελφὴ τῆς καί μιὰ τῆς ξαδέλφῃ.

*Ἄκουσα θρυλούμενα πολλὰ γιά τὸν Γκιῶνα: θυ-
μάμαι, σημεῖα, γλέντια καί μὸ φρινότανε σὰν ἕνα πράγμα
ὑπερφυσικό, σὰ ἕνα παραμῦθι. Ἀληθινὰ λαχτάρισα με καρ-
διοκτύπη νά πάω καί τώρα πού μὸς εἶπαν πῶς «ἐφέτο θά
πᾶς» τὸ καρδιοκτύπη μου αὐτὸ γίνηκε ἀνυπομονησία καί ὑ-
περηφάνια, τὴν ὁποῖαν ἔδειχνα στά ἄλλα παιδιά τοῦ χω-
ριοῦ, πού δὲν εἶχαν τὴν τύχη νά πάνε.

Εἶναι πράγματτα: ἢ μᾶλλον θεωρεῖται εἰς τίς καρδιές
τῶν μικρῶν παιδιῶν κατόρθωμα μεγάλο, τὸ νά γίνῃ ὅ,τι ἢ
ἀγαθὴ ψυχὴ τῶν ποθεῖ...

Μὰ οἱ μεγάλοι, δυστυχῶς, ἀνίσθητοι καί λησιμονοῦντες
τίς παιδικῆς καρδιανυχθουμένους θελήσεις καί πόθους, μέ-
νουν ἀπαθείς καί ἀδιάφοροι εἰς τὰ φλογερά πολλάκις δά-
κρυα τῶν παιδιῶν, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν μόνον τὸ πόσο πᾶει ἢ
λίρα. Καί τὰ δυστυχισμένα πλοσματάκια τοῦ Θεοῦ μένουν
ἀπρηγόρητα, αισθανόμενα πρὸς στιγμὴν μῖσος πρὸς τοὺς

γονείς των και απέχθειν προς τόν κόσμον. Ἡ ψυχολογία όμως διδάσκει ὅτι πρέπει μέ κάθε τρόπο νά ἐκπληρώνωνται αἱ θελήσεις τῶν παιδῶν πρός καλίσθητι: κωτέραν διάπλασιν τῆς καρδιάς.

Μόλις αἱ πρώται ἀκτίδες τοῦ ἡλίου ἐχρωμάτιζαν τὸ ἀνατολικὸ μέρος τριανταφυλλί, ἴδιο ροδοπέταλο χαράς, καὶ αἱ κορυφές τῶν δουνῶν ἐχρῶσιζαν ἀπλά καὶ κυανοῦν εἰς τὰς κοιλάδας θάμπος ἐκυμάτιζε, μόλις τέλος τὰ ἱερά πτηνὰ τοῦ Ἄρεως ἐδιελκλούσαν βροντολάλητα τὴν ἐμφάνισιν τῆς Ἥουδ, τῆς πρωϊνῆς ἀφροκρυσόπρωσπιτης νεράιδας, ξεκινούσαμε κι' ἐμεῖς μαζί μέ τόν ἡλίου περπατοῦντας ἀπὸ τρέξιμο «τό ποιός θά πρωτοπάη στή φωλίτσα του».

Εἶναι δὲ ἡ ὥρα αὐτὴ μεθυστικὴ καὶ ἀμύθητη. Τὰ σταφύλια στ' ἀμπέλια μύδρα καὶ ἄσπρα βρεγμένα μ' ἕνα λεπτό δροσιστικὸ ράντισμα εἶναι κρύα σὰ νάτῃν σὲ πάγο καὶ στάμπελόφυλλα διακρίνονται σταλμακτιές σὰ μικραριτάρια δρόσου. Τὰ πουλάκια ξυπνᾶν ταίρι-ταίρι κλιζογελοῦν καὶ ἀλαφροπετοῦν ἀπὸ κλαδί σὲ κλαδί καὶ ψάλλουν ἄσμα αὐγερινό, ποῦ ὕμνει τῆς φύσης τὴν κλλονή. Τὰ δέντρα εὐχαριστημένα γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς νυχτερινῆς ἀνεμένου χωρὶς ἀνατριχίλα τὸ ροδερὸ τῆς ἡμέρας λιποῦρι. Κάπου βλέπομε τὸ νιδ ἀντρόγυνο νυχτοξυπνημένο νά ὀδηγῇ τὰ πρόβχτα δροσερὰ καὶ ὄρατα στὴν πρωϊνὴ βοσκή. Πέρασαν τὴν νύχτα τοὺς σὲ γλυκεῖα ἀγκυλιὰ καὶ μέ τὸ πρώτο πετεινοῦ λάλημα ἔτοιμοι στὸ πόδι ἀποδέχονται τὰ ἄβρα τῆς αὐγῆς κάλλη. Ζηλεύουν τὸν Ἄρη ποῦ κυνηγᾶ: τὴν Ἀφροδίτη στὸν οὐρανὸ καὶ γι' αὐτὸ βγαίνουν νά τοὺς δοῦν καὶ νὰ κυνηγηθοῦν ὅπως ἡ καλλιπικὴ Νιδόη, ὅτι εἶναι καὶ ἀπὸ αὐτοὺς καλύττεροι. . . . Καὶ βάρβινα εἶναι ζωντανὸ ζευγάρι!

Τὸν δρόμο μας στόλιζαν ἀπὸ δω κι' ἀπ' ἐκεῖ πότε βάτοι καὶ πλάτκνοι, πότε κισσοί, σὲ ξένα ἀνστυλώματα δεμένοι πότε πιροδάρνες καὶ νεράκι, πότε πάλι ξεροὶ ἀμπουράνοι δροσοουλισμένοι. Νὰ ξάρνου μιά δάφνη! Μοῦ θυμίζε: τὴν ὄραία κοπέλα, ποῦ κυνηγοῦσε ὁ Πάν. Πόσο ὄραία ἡ ἐλληνικὴ συνδιαστικὴ φαντασία! Πόση καλίσθητικὴ ψυχὴ! Δὲν ἀφῆκαν οἱ ἀρχαῖοι μὲς πρόγονοι οὔτε νεράκι ποῦ μορμύρει, οὔτε βράχο ποῦ στέκει στὸ ξαγνντο, οὔτε δεινδράκι ποῦ φυλλοχλωρεὶ χροῦμενα ἢ στέκει ἀμίλητο, νεκρὸ, δὲν ἀφῆκαν κόμικ ποῦ παφλάζει: καὶ νὰ μὴ τοῦ πλέξουν μιὰν ἱστορία, ποῦ νὰ μὴ τὸ περιβάλλουν μέ βύσσον καὶ πορφύραν. Στὴν περπατησιὰ μὲς τάλαργινὰ κοντεύουν, τὰ κοντινὰ ἀλαργεῦουν, ὁ δρόμος φεύγει: πίσω μὲς καὶ μεῖς ἀφήνομεν πλιά τὰ χωράρια τοῦ χωριοῦ καὶ πηγαίνομεν στὸ ἄλλο χωριό. Τέλος φτάνομεν στὰ ὄρατα Νοτήγεια ὅπου θά συναντούσαμεν τὸν πεθερὸ τοῦ θεῖου μου.

Πρὸς στιγμὴν ἔγε:νε συμβούλιο. Οἱ ρήτορες ὠμίλησαν μέ θυμωσιάν δεινότητα καὶ διπλωματιάν καὶ τελευταία βγήκε ἀπόφαση νὰ κατεβῶ ἐγὼ ὡς τὴν παραλία, νὰ περιμένω κάμποση ὥρα τὸν πεθερὸ τοῦ θεῖου μου, νὰ τοῦ πῶ πῶς αὐτοὶ πάνε ἀπὸ τὸν ἀμαξιτὸν καὶ νὰ καταλήξω εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι πρέπει: νὰ πάμε ἐμεῖς ἀπὸ τὸν βορᾶ καὶ νὰ τοὺς ἀνταμώσωμε στὰ Ροδοπόδ.

Ἐκάθισα στὴν παραλία κάπου μισὴ ὥρα περιμένοντάς τον καὶ κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ περιήλθα σὲ μιὰ ρέμβη βαθειὰ καὶ καλὴ βλέποντας τὸν οἶνοπα πόντον, ποῦ λέει ὁ Ὅμηρος, λουόμενος ἀπὸ τὴν πρωϊνὴ θαλασσιάν αὔραν καὶ ἀγναντεύοντας βαθειὰ στὸ ἀνοικτὸ πέλαγος.

Γυρίζω πρὸς δυσμὰς καὶ σὰν χρυσὰ τὰ βουνὰ χρωματίζονται ἀπὸ τὸν ἡλίου, ποῦ ἔρχεται ἀπὸ τῆς καλίστας τοῦ φρεσκολουσμένου, καλοπεριποιημένου, νυχταγκαλισμένου καὶ δίδει ζωὴ στὴν κοιμώμενη φύση.

Σὲ μιὰ στιγμὴν ἡ χρυσὴ καὶ ζωογόνος ἀκτὴν τοῦ πέ-

φτε: στὴν ἀεικίνητη θάλασσα καὶ τὰ νερά τῆς θαλάσσης γίνονται: ξάρνου ἄστρο λαμπερὸ ἀπὸ τὸ ἀντιφάγγισμα τοῦ ἡλίου καὶ τὰ πάντα κληροφρίζονται: μέσα βουνάκια, δέντρα βράχοι καὶ ἀνθρώποι: ἀκόμα. *Visus immortalis et admirabilis erat.*

Νά! καὶ ὁ ἀνεμνόμενος Μεσίης

—Κλημέρα Πανάγο.

—Κλημέρα σὲς ἡμέρα συμπέθερα.

—Ποῦν' οἱ ἄλλοι;

—Πάνε ἀπὸ τὸν ἀμαξιτὸ μέσα.

Ἐμπρὸς πάμε κι' ἐμεῖς.

Ἦταν καθυλάρης εἰς ἕνα μουλαράκι ἀνεμοκλυπὸδικο στλήθειν καὶ εἶχε καὶ φορτωμένα διάφορα πράγματα: φαγιά, κρασί, σκεπάσματα καὶ ἄχυρα μέ τῆ γιὰ τὸ κτήμά του.

Χωρὶς πλεῖα νὰ γνοιστῇ γιὰ μέ «δίδει διτσιὰ τοῦ μαύρου του καὶ πᾶει: σφράντα πέντε». Πιάστονε ἂν μπορῆς κ. ὑποφαινόμενε μέ τὰ 13 σου χρονάκια!!

Εἰς ἕνα σπίτι: στὰ Ροδοπόδ, ποῦ χρησιμεύει καὶ σὰν κατὰστημιζ ὄφασμάτων καὶ φιλικῶν καὶ σὰν κφενεῖο καὶ σὰν μπκαλικο, σὲ δσο τραπέζια κολλητὰ τῶνα μέ τᾶλλο μιὰ πρὸς ἀνθρώπων κάθετα: καὶ τρῶει τὸ μεσημεριάτικο φαγητό τῆς.

Φάρισ, ἐληές σὲ χερτιὰ λαδωμένα, τυρί, κρέας ὄρατό, ψομί διαφόρου προελευσεως καὶ ἔτι βάλει ὁ νοῦς καὶ περὶ τὸ χεῖλι σου, κρασί, νερὸ ἔχουσι ἀπλωθῆ. Λαίμαργα τρῶνε ὄλοι, προφανῶς τζε:διῶται καὶ κουρασμένοι.

Ξάρνου βλέπομε δυὸ ἀνθρώπους: ἕνα μέ βράκες Κρητικὴς κι' ἕνα παιδί μέ κοντὰ πανταλόνια, μέ παπούτσι, μέ κάλτσες νὰ μπκίνουν μέσα ἀποσταμένοι: καὶ σουροῦδι ἀπὸ τὸν ἴδρωτα.

—Ὅριστε, ὄριστε, προτείνουν οἱ δαιτυμόνες.

—Τώρα κι' ἐφτάξαμε.

Ἦμουν ἐγὼ καὶ ὁ συμπέθερος καὶ ἐφτάναμε ἐκεῖ μουσκεμένοι, σκονισμένοι, κουρασμένοι, λαχανιασμένοι, μωρισμένοι ἀπὸ τὴν πείνα, καὶ λαχταρισμένοι ἀπὸ νερό.

Καθίσουμε στὸ τραπέζι: τοὺς καὶ φάγαμε ἄγρια, ἀλλὰ ἐγὼ ἐπέστησα τὴν προσοχή μου στὰ καρπούξια, ποῦ ἐν ἀφθονία ἦσαν κομμένα εἰς τὴν μεσημεριανὴν τράπεζαν. Ἀληθινὴ πανωλεθρία ἐγένετο.

—Ἀνὲ σοῦ γουστάρη, τρῶγε!

—Ἐ! τί διάβολο μὰ ποῦ κοιλιὰ. . .

Δίπλα μας ἠκούσθη ὁ διάλογος:

—Μπούγιουρουμι;

—Μερσί, μερσί.

Τὶ διάλο φαντάζομαι εἶναι ἐδῶ: λέσχη διεθνῆς:

Περπατούσαμε ὄρες κάτω ἀπὸ τὸν ἀτέλειωτο οὐρανὸν θόλο, κάτω ἀπὸ τὴς ὀλέθριες ἀχτίνες τοῦ Αὐγουστιάτικου ἡλίου, σὲ κλητηρήνια, φτιασμένα ἐν καιρῷ Τουρκοκρατίας, ἐπάνω σὲ δουνὰ, ποῦ προχωρῶντας στὴ θάλασσα σχηματίζουνε τὸ ἀκρωτήρι Σπάθα, μὰ ποῦ νὰ φτάξωμε στὴν ἐκκλησιὰ τῆς χάρης του. . .

Ὁ Ἅγιος αὐτὸς ποῦχει κάμει τόσα καὶ τόσα θαύματα διὰ μέσου τῶν αἰώνων, δὲν θά μὰς ἀφῆκε καὶ ἐμὰς ἀβοήθητους, καὶ στὰ κρύα τοῦ λουτροῦ. . .

Μπροστὰ μας τώρα ἀνοίγεται ἕνα χάος, μιὰ θαθειὰ κοιλάδα εἰς τὴν ὅποιαν ὑπάρχει ἡ ἐκκλησιὰ.

[Ἔχει συνέχεια]

ΚΩΣΤΑ ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΝΑ ΔΑΚΡΥ ΠΟΥ ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ

Μερικοί νέοι στέκονται έξω από ένα καλοπεριποιητικό κουρείο της πόλεως, είναι φρεσκοξυρισμένοι και περιμένουν και τον τελευταίο που τώρα έτοιμος πλά κι' αυτός με το καπέλο στο χέρι φαίνεται στην πόρτα του κουρείου. "Όλοι μαζί τώρα διευθύνονται προς μίαν συνοικίαν της πόλεως, όπου η κατοικία ενός φίλου των. Ο φίλος των αυτός εδρίσκεται στην πρὸ εὐτυχῆ στιγμὴν τῆς ζωῆς του, σὲ λίγα λεπτά θὰ σταθῆ στο πλευρὸ τῆς κόρης, πού τόσο καιρὸν ἀγαποῦσε, γὰρ νὰ ἐνωθῆ μ' αὐτὴν καὶ ἐπισημως διὰ τοῦ γάμου. Ἐνας ἀπὸ τοὺς νέους αὐτοὺς εἶναι ὁ κουμπάρος.

Οἱ νέοι ἐφθάσανε στοῦ γαμβροῦ, λίγη ὥρα ἀκόμη καὶ ὅλα εἶναι ἔτοιμα, ἡ νύφη ἔρχεται καὶ ἡ ἐκτέλεις τοῦ μυστηρίου ἀρχίζει. Σὲ λίγο ὁ κουμπάρος μειδιῶντας πλησιάζει γὰρ ν' ἀλλάξῃ τὰ στέφανα τῶν στεφανωμένων. Στὸ μειδιάμα τοῦ κουμπάρου ἀποκρίθηκε ἕνα ἄλλο μειδιάμα τοῦ γαμβροῦ, ἐνῶ σύγχρονα καὶ ἕνα δάκρυ κύλησεν ἀπὸ τὰ γαλανὰ μάτια του.

Τὶ δὲν σκέπτεται τώρα ὁ γαμπρὸς εὐρισκόμενος στὴν πρὸ εὐτυχῆ στιγμὴ τῆς ζωῆς του, καὶ βλέποντας νὰ τὸν περιβάλουν τόσο φίλοι του! "Ὁλη του ἡ περασμένη ζωὴ σὰν κινηματογραφικὴ ταινία περᾶ μπροστὰ ἀπὸ τὰ μάτια του. "Ἄς τὸν παρακολουθήσωμεν κι' ἐμεῖς γὰρ νὰ δοῦμε τί βλέποντας στὴν ταινίαν αὐτὴν ἄφισε νὰ κυλήσῃ ἀπὸ τὰ μάτια κείνο τὸ δάκρυ σὲ κείνην τὴν ἀκατάλληλον στιγμὴν. Κυτᾶζοντας τὴν ταινίαν ἐκείνην, ὁ γαμπρὸς, βλέπει τὸ ἀπλό χωριουδάκι πού γεννήθηκε, βλέπει τοὺς ἀπλοϊκοὺς γονεῖς του καὶ τέλος βλέπει τὴν ἀγίαν ἐκείνην γυναῖκα πού τὸν κράμασε στὸν λαιμό της, τὴν νουνάν του. Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖον θυμᾶται καλά, θυμᾶται τὴν καλὴν του νουνά πού ἦταν ἐπήγαινε νὰ τὴν ἰδῆ καὶ ἔσκυβε νὰ τῆς φιλήσῃ τὸ χέρι, τοῦλεγεν: «νᾶχης τὴν εὐχὴν μου, παιδί μου, ὁ Θεὸς νὰ μοῦ τᾶξιώσῃ νὰ σὲ δῶ μεγάλον ἄνθρωπον, καὶ νὰ ἀποτελειώσω κι' ἐγὼ τὸν μισθὸ μου».

Θυμᾶται ἀκόμη πὼς ἐπήγαινε στὸ σχολεῖο, πὼς ἔπερνε τὰ γράμματα καὶ πὼς οἱ γονεῖς του θέλανε νὰ τὸν στείλουνε στὴν πολιτεία γὰρ νὰ μάθῃ περισσότερα. "Ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀναχωρήσῃ ἐπῆγε καὶ ἀποχαιρέτησε τὴν νουνάν του. Ἐκείνη τοῦδωσε ἕνα σωρὸ εὐχῆς καὶ συμβουλῆς καὶ κατέληξε: «ἄμε, παιδί μου, στὴν εὐχὴν μου, καὶ σὰν μάθης πολλὰ γράμματα νᾶρθῆς νὰ σοῦ βρῶ καμιά κοπελίττὰ νὰ σὲ στεφανώσω γὰρ νὰ κάμω ἴσωστὸ τὸ μισθὸ» δηλαδὴ καὶ βάπτισιν καὶ στεφάνωσιν τοῦ ἰδίου.

"Ἐφυγεν ἐκεῖνος καὶ πῆγε στὴν πολιτείαν, σὲ λίγο πῆγανε κι' οἱ γονεῖς του μαζί του καὶ ἔκτοτε δὲν ξαναεἶδε τὴν γυναῖκα ἐκείνην πού τόσες εὐχῆς καὶ τόσες συμβουλῆς τοῦχε δώσει· κάποτε ἔμαθε πὼς πέθανε καὶ πὼς στὸ ψυ-

χομαχτὸ τῆς τὸν ἐζητοῦσε, μὰ κείνος δὲν ἦτο ἐκεῖ. "Υστερα ἀπὸ χρόνια πού πῆγε στὸ χωριό του δὲν εἶδε παρὰ ἕνα σωρὸ ἐρείπια ἐκεῖ πού καθότανε ἡ νουνά του.

Καὶ τώρα αὐτὸς πανδρεύεται, τὸ κορίτσι πού θὰ τοῦβρισκε ἐκείνη τῶρε μόνος του, καὶ τὴν στεφάνωσιν τὴν κάμει ἄλλος. Αὐτὰ περᾶσαν ἀπὸ τὸν νοῦν του ἐκείνην τὴν ὥραν, εἶδεν τὴν μαμαρίτισαν τὴν νουνάν του, μετὴν φαντασίαν του, νὰ τὸν εὐλογῆ καὶ ἄφισε ἕνα δάκρυ νὰ κυλήσῃ ἀπὸ τὰ μάτια του στὴν πρὸ εὐτυχῆ του στιγμὴ. Ἦτο δάκρυ πού ἐπιτρεπότανε.

ΜΑΝΩΛΗ ΣΚΟΤΛΟΤΑΗ

Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ Ο ΛΟΥΘΗΡΟΣ ΚΑΙ Η ΜΟΥΣΙΚΗ 1453-1546

2) Μουσική (musica da camera.) Μέσζ σ' αὐτὸ τὸν χαρακτηριστικὸ τύπο, περιλαμβάνεται: ὅλη ἐκείνη ἡ μουσική πού εἶναι γραμμὴν γιὰ οἰκιακὴ ἀρχικὴ χρῆση πρὸς τὸ σκοπὸδὲαὐτὸγιάτὴνἐκτέλεσήτηςχρειαζονται καλὶγά ὄργανα συνήθως ἔγχορδα. Ἔτσι μουσικὴ κάμερς μπορεῖ νὰ εἶναι ὅλες αἱ συνάτες γιὰ βιολί καὶ πιάνο οἱ συνδυασμοὶ τῶν κουρτέτων τριῶ, ἡ *γγόρδων κουαρτέτων καὶ πιάνου, ἡ συζτέτου ἡ σεπτέτου ἔγγόρδων μετὴ πνευστὰ ὄργανα μετὴ πιάνο καὶ χωρὶς πιάνο. Συνήθως εἰς τὰ ἔργα πού εἶναι γραμμὴν γιὰ μουσικὴ δωματίου ἐπικρατεῖ ἡ υποδικίσεις τῆς συνάτας. "Όλοι οἱ γερμανοὶ συνθέτες σχεδὸν τοῦ 17ου, 18ου, 19ου καὶ 20ου αἰῶνα ἀσχολήθησαν καὶ ἀσχολοῦνται μετὴ τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς μουσικῆς πού θεωρεῖται τέλει ἀνταποκρινόμενος εἰς τίς ἀπαιτήσεις τῆς ἀνωτέρας μουσικῆς τέχνης. Οἱ πολὺφωνοὶ συνδυασμοὶ τῶν ἡχῶν τῶν διαφόρων ὀργάνων ἀρμονιζόμενοι μετὰξὺ τους δίδουν εὐκαιρία στοὺς συνθέτες νὰ βροῦν πλούσιο πεδίο ἐκφραση τῶν βαθυτέρων ψυχικῶν συνκισθημάτων τους.

"Ἐνα κουαρτέτο ἔγγόρδων τοῦ Μότσαρτ, ἕνα τρίο (συνήθως βιολί βιολοντσέλλο πιάνο) τοῦ Μπετόβεν μιλῶν μετὴ τῆ γλώσσῃ τῆς αἰωνιότητος εἰς τὴν ψυχὴ μας.

Φυγή (Fuga) Ἡ ἱστορία τοῦ μουσικοῦ τύπου τῆς φυγῆς εἶναι πολλῶν αἰῶνων, καὶ ἡ ἐφεύρεσίς του ἐλληνική. Στὴ Βυζαντινὴ ἐκκλησία αἱ δύο χοροὶ τῶν ψαλτάδων, ἔφαλαν τὰ τροπάρια τῆς ἐκκλησίας «κατ' ἀντιφωνίαν τρίτης, δευτέρας, πέμπτης καὶ τετάρτης.» Ἐπόμενον λοιπὸν ἦταν ὁ ἕνας (χορὸς) νὰ ἀρχίζῃ: πρὶν τελειώσει ὁ ἄλλος, ὥστε ἡ φωνὴ τοῦ ἑνὸς νὰ φαίνεται φεύγουσα διωκομένη ὑπὸ τῆς ἄλλης ὀπισθεν αὐτῆς ἐρχομένης, ὁπότεν ἐγεννήθησαν τὰ εἶδη πολυφωνικῆς ἐκτέλεσεως τῆς λεγομένης φυγῆς (fuga) καὶ τοῦ κανόνο ἐξ ὧν ἀνεπτύχθη ἡ σημερινὴ ἀρμονικὴ πολυφωνία.»

"Ὅστε λοιπὸν ἡ φύγη ἀποτελεῖ καὶ τὴν βάσιν τῆς σύγχρονης ἀρμονίας. Εἶναι δηλαδὴ μία τέχνη πού συστηματοποιεῖ τὸν τρόπο μετὴ τὸν ὁποῖον μπορεῖ κανεὶς νὰ κατασκευάσει ἕνα πολὺφωνο μουσικὸ τραγοῦδι ἢ κομᾶτι, χωρὶς νὰ ὑπάρχει ὁ φόβος νὰ ἀγλιζῆ τὰ ἔργα τοῦ ἀντιαισθητικοῦ, τῆς κκοφωνίας. Εἶναι ὁμοῦ καὶ αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ κομᾶτι

εις τὸ ὅποιο ὀρισμένες μουσικὲς φράσεις ἀναπτύσσονται καὶ κυνηγοῦνται ἀπράλλακτα ὅπως τὰ λειτουργικὰ χορικά τῆς Βυζαντινῆς ἐκκλησίαις. Τὴν πολύφωνη φούγκα ἐκκλιέργησε στὴ Γερμανία ὅσο κινεῖς ἄλλος ὁ «πατριάρχης τῆς ἁρμονίας» Σεβαστιανὸς Μπάχ.

Σὲ δύο τόμους τοῦ λεγομένου «συντονισμένου κυρδάλου (πιάνου) εἰς τοὺς ὁποίους πειραματίζει μετὰ τὴν τέχνην του τὸ νεοεφεύρετο τότε ἀπλὸ κύμβλο, καθιερώνονται καὶ συστηματοποιῶνται τὴν νεώτερη τεχνικὴν του γραφῆ μία πλούσια σειρά ἀπὸ πολύφωνες φούγκες ἢ ὁποῖες εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνες θὰ μένουν μεγαλοφυέστατα ὑποδείγματα τοῦ εἶδους των.

Ὅπως ὁ Μπετόβεν εἶπε τὴν τελευταία λέξη τῆς κλασσικῆς συνάτης ἔτσι καὶ ὁ Σεβαστιανὸς Μπάχ ποῦ θεωρεῖται ὅπως εἶπαμε ὡς ὁ θεμελιωτὴς τῆς ἐπιστήμης τοῦ πιάνου, εἶπε τὴν τελευταία καὶ τελειώτερη λέξη τῆς ἁρμονικῆς κλασσικῆς φούγκας. Οἱ μεταγενέστεροι τοῦ Μπάχ γερμανοὶ μουσουργοὶ δὲν εἶχανε ἴσως αἰετοὶ νὰ ἀποφύγουν τὸ βιθύτερον ὄργανον ἑνὸς ὅσο τακτοποιουμένου οἰκοπέδου. Μοναδικὰ ὁ Μπετόβεν ὅπου μεταχειρίσθηκε τὴν φούγκα ἐπρόσθεσε, ἐτελειοποίησε καὶ ἐπέδωκε τὴν πνοὴ τῆς ἀφθαστῆς προσωπικότητάς του.

ΤΟΚΑΤΑ (ἐκ τοῦ toccare. Ἡ κατὰ λέξιν μετάφρασις θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι φαστῆ) Γενικοὶ τίτλοι μουσικῆς γραμμῆς γιὰ ὄργανα μετὰ πληκτρα, γιὰ ὄργανα φαστά. Ἡ λεγομένη orgeltoccaten, (τοκάτες γιὰ ὄργανο τῆς ἐκκλησίαις) τοῦ Σεβαστιανοῦ Μπάχ ἔχουν τὴν θεῖαν πνοὴ τῆς σεβασμίας ψυχῆς τοῦ συνθέτου τους καὶ ἡχητικὰ ἀποτελοῦν τὴν λαμπρότερη δοξολογίαν ποῦ ἐγίνε ποτὲ πρὸς τὸν Θεό. Τὴν τοκάταν συναντᾷμε καὶ εἰς τὰ παλαιὰ ἰταλικά μελοδράματα μετὰ σημαντικὴν εἰσαγωγικὴν προανακρούσματος. Ἐχει καὶ αὐτὴ ἀνάλογες ὑποδιαιρέσεις. Πρῶτος εἰσηγητὴς τῆς orgeltoccaten εἶναι ὁ Κλαύδιος Μέρουλι (1523-1604 Βενετία) ἢ τοκάτα ἕως ἐμφανίζεται ὡς μουσικὴ ἐκκλησιαστικὴ φόρμα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς εφευρέσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὄργανου. (800 μ. Χ. περίπου.)

4) Φαντασία, μουσικὸ εἶδος συγγενικὸ κατ' ἀρχὰς πρὸς τὴν μορφήν τῆς συνάτης, μετὰ τὴν διαφορὰ πὸς ἐξέφυγε ἀπὸ τὸ αὐστηρὸ ὕψος τῆς θεματικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἄφινε εἰς τὸν συνθέτη τὴν εὐκαιρίαν ἐλευθερώτερης ἐκφρασεως, τότε μᾶλλον παρουσιάζεται ὑποδιαιρημένη σὲ τρεῖς μέρη καὶ τότε αὐτότελε. Εἶναι τὸ εἶδος ἐκεῖνο στὸ ὅποιο δὲν ἔχομε τὸ δικαίωμα νὰ ἀσχοληθῶμεν κριτικάροντας τὴν πολυμορφίαν του ποῦ κανονίζεται ἀνάλογα μετὰ τὴν διάθεσιν τοῦ δημιουργοῦ καλλιτέχνη καὶ ἐκφράζει τὴν πῶς ὑποκειμενικὴν του χορδή. Εἰς τὴ φαστασίαν ἐργάστηκαν σχεδὸν ὅλοι οἱ Γερμανοὶ μουσικοί.

5) Balladen Μπακλάντζ βλέπε (ἰταλ. μουσ.) Τὸ μουσικὸ αὐτὸ εἶδος καλλιεργήθη ἀπ' τοὺς ρωμαντικούς Γερμανοὺς συνθέτας (βλέπε Ρωμανισμ. κατωτ.) καὶ εἰδικώτερα ἀπὸ τὸν Φρειδερίκον Σαπέν. Ἡ ὀνομασία του ἀναστυμμένη ἀπὸ τὸν Ἰπποτικὸν μεσαίωνα ὁπότε εἶχε τὴν ἔνοικον ρωμαντικὸν πολλὰς φορές καὶ πολεμικὸν ἔπος, ἐκφράζει καὶ εἰς τοὺς νεώτερον ὡς μουσικὴ καθαρὴ ποιὰ, τὰ ρωμαντικὰ συναισθηματὰ τους καὶ εἰς τὸν Σαπέν πολλὰς φορές γίνεται ἕνα πολεμικὸ τραγοῦδι ποῦ τὸν κάνει νὰ ὀρμητικίζεταί τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος του Πολωνίας.

6) Κονσέρτο γιὰ ὄργανο συνοδευόμενον ἀπὸ ὀρχήστραν. Ἡ πνευματικὴ ἐπίδειξις τῶν προτερημάτων ἑνὸς ὄργανου καὶ ἑνὸς ἐκτελεστοῦ κατορθώνεται μετὰ αὐτό. Περισσότερον ἀκόμα ἔχει σημασίαν μουσικὴ γιὰτὶ κατορθώνεται ἢ διαλογικὴ συνεργασία τοῦ ὄργανου ὡς κυ-

ρίου παράγοντα μετὰ τὴν ὀρχήστραν ποῦ δὲν χάνει καὶ αὐτὴ τὴν αὐτοτέλειάν της. Οἱ συνδυασμοὶ τῶν ἡχῶν τοῦ ὄργανου καὶ τῆς ὀρχήστρας τότε σὰν διαλογικὴ μουσικὴ κουδέντα ποτε σὰν καλουμένη συνεργασία, μᾶς ἀποκαλύπτουν ἕνα ὑπέροχον μουσικὸ εἶδος εἰς τὸ ὅποιο ἢ λυρική ποιητικὴ διάθεση τοῦ συνθέτη βρίσκει μεγάλη ἀπλοχωρίαν γιὰ νὰ ξεχυθῆ. Συνήθως τὰ κονσέρτα γιὰ ὄργανο τηροῦν τὴν τριμερῆ ὑποδιαιρέσιν τῆς συνάτης μετὰ τοὺς ἰδίους περίπου βρῦς ρυθμοῦ. Σὲ ὀρισμένες συνθέσεις κονσέρτων μᾶς παρουσιάζεται ἢ λεγόμενῃ κ α δ ε ν τ σ α ποῦ εἶναι μία πρὸς ἕνα ἐλευθερῶν ἐντελῶς μουσικῶν φράσεων τοῦ ὄργανου χωρὶς συνοδίαν ὀρχήστρας, καὶ εἰς τὶς ὁποῖες φράσεις συμπυκνώνονται τὰ μουσικὰ θέματα ποῦ ἀποτελοῦν τὴν μουσικὴν οὐσίαν τοῦ ἔργου. Ἐπειδὴ δὲ ἡ εἰσαγωγή ἀκολουθεῖ συνήθως ὀρισμένον τύπον ἀνάπτυξης, πολλὰς φορές καὶ ἕνας πρὸς ἕνα ἔργο κονσέρτου μουσουργὸς μπορεῖ νὰ κάνει τὴν κανδένταν τοῦ ἔργου αὐτοῦ. Εἰς τὶς συνκυλίας (κονσέρτο) πιάνου τοῦ Μπετόβεν ἢ ὀρχήστραν διατηρεῖ ἀκέραια τὴν μουσικὴν αὐτοτέλειάν της καὶ δὲν συνοδεύει ἀπλὰ τὴν ἀκτελεστήν ἀλλὰ κουδεντίζει μετὰ τὸ ὄργανόν του καὶ συμπράττει εἰς τὸ ποιητικώτερον καὶ ἰδανικώτερον μουσικὸν ἀκουστικὸν τοῦ ἔργου ποῦ κάνει κινῆσιν ἢ ἀμφιβάλλη ἂν εἶνε γραμμικὸν γιὰ ὀρχήστραν ἢ γιὰ πιάνον.

8) Präludien, prelude προανάκρουσμα. Καὶ τὸ εἶδος αὐτὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνάπτυξίν του ἔχει στήν καθολικὴν ἱεροτελεσίαν τῆς λειτουργίας καὶ εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ὄργανου. Μετὰ τὸ προανάκρουσμα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὄργανου ἐμπροσφαρκαζοῦνταν μελωδικὰ ὁ τόνος ἀπάνω στὸν ὅποιο ἀμέσως ἔπειτα ἀκολουθοῦσε ἢ ἐπίσημη ἐκτέλεσις ἀπὸ τὸν χορὸν, τῶν κυρίως λειτουργικῶν μελωδικῶν, καὶ ἐκκλιεργούνταν ἀρμόδιαι ἢ μουσικῆς διάθεσις τοῦ πλήθους γιὰ τὸ ἐξοικειωτὸν ἀκουστικὸν τῆς θείας μουσικῆς ὁμιλίας. Μετὰ τὸν πάροδον τῶν χρόνων τὸν πρελούτιον ἐξελίχθηκε σὲ ἰδιαιτέρον μουσικὸν εἶδος ποῦ χωρὶς νὰ παύει βέβαια νὰ ἔχη μὴ θέσιν προανακρούσματος, ἐγίνε ἕως αὐτότελα ἐκφραστικὸν καὶ ἔχει σημασίαν εἶδος ἀνεξάρτητον, κομμάτιον ποῦ μπορεῖ νὰ ἀλαφροῦσιν εἰς τὸν ἀκροατὴν μουσικὰ συναισθηματὰ καὶ διαθέσεις ποῦ νὰ νὰ βρίσκουν τὴν αὐτάρκειάν τους μονάχα μέσῳ αὐτῆς τῆς ἰδίας. Ὁ Σεβαστιανὸς Μπάχ ἀπὸ ποῦ κλασσικὸς τῆς Γερμανίας, περισσότερο ἐργάστηκε πᾶντος εἰς τὸ εἶδος αὐτὸ μετὰ τὴν σύνθεσιν τῶν μικρῶν καὶ τῶν μεγάλων preludes ποῦ εἶναι ὅλα μικρὰ ἀριστουργήματα.

9) Inventionen εφευρέσεις εἶνε μικρὰ κομμάτια γιὰ ὄργανον ἰδίως πιάνον καὶ ποῦ κοντὰ στὴ συνήθως χαριτωμένη μικρὴν περιοριστικότητά τους πάλι ὁ Σ. Μπάχ συνδιδάξει καὶ διδασκτικὸν τεχνικὸν σκοπὸν.

10) Nocturnes νυκτωδίες, νυκτερινὸν τραγοῦδι. Τὸ εἶδος τοῦ «νυκτερινοῦ» ἐκκλιέργησε μετὰ τὴν ρωμαντικὴν πνοὴν τοῦ Ὁ Σαπέν, ὅς αὐτὸν ἢ νυκτοῦρνα ἔχει ἰδιαιτέρον καὶ σχῆμα καὶ ὕψος.

11) Romance ἔρωτικὸν τραγοῦδι.

12) Kantate μικρὸ μελωδικὸ δρᾶμα ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὴν ἀγία γραφὴν καὶ ὡς εἶδος μουσικὸν, ἐπέκτασις τοῦ λεγομένου motetts (ἀποφθεγματικὸν βλέπε Ἰταλ. μουσ.) Πλήθος ἀπὸ τέτια μελωδικὰ ἀποφθεγματικὰ δρᾶματα ἐσύνθεσε ὁ Σ. Μπάχ καὶ ἄλλοι δὲν ἀποτελοῦν ὁμοῦς εἶδος καθαρῆς καὶ ἀπόλυτης ὀργανικῆς μουσικῆς.

